

ความหมายของการทุจริต สินบน และผลประโยชน์ทับซ้อน

๑. การทุจริต

ทุจริตในภาครัฐ หมายถึง ทุจริตต่อหน้าที่หรือประพฤตินิยมชอบในภาครัฐ

ทุจริตต่อหน้าที่ หมายถึง ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่เท่านั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบ สำหรับตนเองหรือผู้อื่นหรือกระทำอันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามกฎหมายอื่น

ประพฤตินิยมชอบ หมายถึง การใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบคำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีที่จะควบคุมดูแลการรับบริการเก็บรักษา หรือการใช้เงินหรือทรัพย์สินของแผ่นดิน ประเภทความเสี่ยงทางทุจริตแบ่งเป็น ๓ ด้าน (Function Based)

๑. ความเสี่ยงการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุมัติอนุญาต ตาม พ.ร.บ.อำนวยการความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ.๒๕๕๘(เฉพาะหน่วยงานที่มีภารกิจที่ให้บริการที่ประชาชนอนุมัติ หรืออนุญาตตาม พ.ร.บ. การอำนวยการความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘)
๒. ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสในการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่
๓. ความเสี่ยงในการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้จ่ายงบประมาณและการบริหารจัดการทรัพยากรภาครัฐ

๒. สินบน

สินบน (Bribery) หมายถึง ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่เสนอว่าจะให้ สัญญาว่าจะให้ มอบให้ การยอมรับ การให้ หรือการร้องขอสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันส่งผลต่อการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งในลักษณะจูงใจให้กระทำการหรือไม่กระทำการที่ขัดต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ

ทรัพย์สิน หมายถึง ทรัพย์สินและวัตถุไม่มีรูปร่างซึ่งอาจถือเอาได้ เช่น เงิน ที่ดิน รถ เป็นต้น

ประโยชน์อื่นใด เช่น การสร้างบ้านหรือตกแต่งบ้านโดยไม่มีคิดราคา หรือคิดราคาต่ำ

๓. ผลประโยชน์ทับซ้อน

คำว่า Conflict of interest มีผู้ให้คำแปลเป็นภาษาไทยไว้หลากหลาย เช่น การขัดกันแห่งผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม” หรือ “การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและ ประโยชน์ส่วนรวม” หรือ “การขัดกันระหว่างผลประโยชน์สาธารณะและผลประโยชน์ส่วนบุคคล” หรือ “ประโยชน์ทับซ้อน” หรือ “ประโยชน์ทับซ้อน” หรือ “ประโยชน์ขัดกัน” หรือบางท่านแปลว่า “ผลประโยชน์ขัดแย้ง” หรือ “ความขัดแย้งทางผลประโยชน์”

คู่มือการปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อมิให้ดำเนินกิจการที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ตามมาตรา ๑๐๐ แห่งกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ประโยชน์ส่วนบุคคล (Private interests) คือ การที่บุคคลทั่วไปในสถานะส่วนเอกชนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในสถานะเอกชนได้ทำกิจกรรมหรือกระทำการต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ส่วนตน ครอบครัว เครือญาติ พวกพ้องหรือของกลุ่มในสังคมที่มีความสัมพันธ์กันในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประกอบอาชีพ การทำธุรกิจ การค้า การลงทุน เพื่อหาประโยชน์ในทางการเงินหรือในทางธุรกิจ เป็นต้น

ประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะ (Public interests) คือ การที่บุคคลใดๆ ในสถานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของรัฐ) ได้กระทำการใดๆ ตามหน้าที่หรือได้ปฏิบัติหน้าที่อันเป็นการดำเนินการในอีกส่วนหนึ่งที่แยกออกมาจาก

การดำเนินการตามหน้าที่ในสถานะของเอกชน การกระทำการใด ๆ ตามหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงมีวัตถุประสงค์หรือมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ส่วนรวม หรือการรักษาประโยชน์ส่วนรวม ที่เป็นประโยชน์ของรัฐ การทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายและจะมีรูปแบบของความสัมพันธ์หรือมีการกระทำในลักษณะต่าง ๆ กันที่เหมือนหรือคล้ายกับการกระทำของบุคคลในสถานะเอกชน เพียงแต่การกระทำในสถานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐกับการในสถานะเอกชน จะมีความแตกต่างกันที่ วัตถุประสงค์เป้าหมายหรือประโยชน์สุดท้ายที่แตกต่างกัน

การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมหรือผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) คือ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการใด ๆ หรือดำเนินการในกิจการสาธารณะที่เป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่หรือความรับผิดชอบในกิจการของรัฐหรือองค์กรของรัฐ เพื่อประโยชน์ของรัฐหรือเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้มีผลประโยชน์ส่วนตัวเข้าไปแอบแฝง หรือเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในรูปแบบต่าง ๆ หรือนำประโยชน์ส่วนตัวหรือความสัมพันธ์ส่วนตัวเข้ามามีอิทธิพลหรือเกี่ยวข้องในการใช้อำนาจหน้าที่โดยลึกลับในการพิจารณาตัดสินใจในการกระทำใด ๆ หรือดำเนินการดังกล่าวนั้น เพื่อแสวงหาประโยชน์ในทางการเงินหรือประโยชน์อื่น ๆ สำหรับตนเองหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

รูปแบบของการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม

การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม มีได้หลายรูปแบบไม่จำกัดอยู่ในรูปแบบตัวเงิน หรือทรัพย์สินเท่านั้น แต่รวมถึงผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ไม่ได้อยู่ในรูปแบบของตัวเงินหรือทรัพย์สินด้วย จำแนกรูปแบบของการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ออกเป็น ๗ รูปแบบ คือ

๑. การรับผลประโยชน์ต่าง ๆ (Accepting benefits) หรือ สินบน ซึ่งผลประโยชน์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สิน ของขวัญ การลดราคา การรับความบันเทิง การรับบริการ การรับการฝึกอบรม หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกันนี้ และผลจากการรับผลประโยชน์ต่างๆ นั้น ได้ส่งผลให้การตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่

๒. การทำธุรกิจกับตัวเอง (Self-dealing) หรือเป็นคู่สัญญา (Contracts) เป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ เข้าไปมีส่วนได้ส่วนเสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานที่ตนสังกัด โดยอาจจะเป็นเจ้าของบริษัททำสัญญาเอง หรือเป็นของเครือญาติ สถานการณ์เช่นนี้เกิดบทบาทที่ขัดแย้ง หรือเรียกได้ว่าเป็นทั้งผู้ซื้อและผู้ขายในเวลาเดียวกัน

๓. การทำงานหลังจากออกจากตำแหน่งหน้าที่สาธารณะหรือหลังเกษียณ (Post-employment) เป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐลาออกจากหน่วยงานของรัฐ และไปทำงานในบริษัทเอกชนที่ดำเนินธุรกิจประเภทเดียวกันหรือบริษัทที่มีความเกี่ยวข้องกันกับหน่วยงานเดิม โดยใช้อิทธิพลหรือความสัมพันธ์จากที่เคยดำรงตำแหน่งในหน่วยงานเดิมนั้น หาประโยชน์จากหน่วยงานให้กับบริษัทและตนเอง

๔. การทำงานพิเศษ (Outside employment or moonlighting) ในรูปแบบนี้มีได้หลายลักษณะไม่ว่าจะเป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ตั้งบริษัทดำเนินธุรกิจ ที่เป็นการแข่งขันกับหน่วยงานหรือองค์การสาธารณะที่ตนสังกัด หรือการรับจ้างพิเศษเป็นที่ปรึกษาโครงการโดยอาศัยตำแหน่งในราชการสร้างความน่าเชื่อถือถือว่าโครงการของผู้ว่าจ้างจะไม่มีปัญหาติดขัดในการพิจารณาจากหน่วยงานที่ปรึกษาสังกัดอยู่

๕. การรู้ข้อมูลภายใน (Inside information) เป็นสถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐรับ ใช้ประโยชน์จากการที่ตนเองรับรู้ข้อมูลภายในหน่วยงาน และนำข้อมูลนั้นไปหาผลประโยชน์ให้กับตนเองหรือพวกพ้อง อาจจะไปหาประโยชน์โดยการขายข้อมูลหรือเข้าเอาประโยชน์เสียเอง

๖. การใช้ทรัพย์สินของราชการเพื่อประโยชน์ธุรกิจส่วนตัว (Using your employer's property for private advantage) เป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐนำเอาทรัพย์สินของราชการซึ่งจะต้องใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการเท่านั้นไปใช้เพื่อประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้อง หรือการใช้ให้ผู้อื่นได้บังคับบัญชาไปทำงานส่วนตัว

๗. การนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ในการเมือง (Pork-barreling) เป็นการที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือผู้บริหารระดับสูงอนุมัติโครงการไปลงพื้นที่หรือบ้านเกิดของตนเอง หรือ ใช้งบประมาณสาธารณะเพื่อหาเสียง

๘. การใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์แก่เครือญาติหรือพวกพ้อง (Nepotism) หรืออาจจะเรียกว่าระบบอุปถัมภ์พิเศษ เป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ใช้อิทธิพลหรือใช้อำนาจหน้าที่ทำให้หน่วยงานของตนเข้าทำสัญญากับบริษัทพี่น้องของตน

๙. การใช้อิทธิพลเข้าไปมีผลต่อการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐอื่น (influence) เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองหรือพวกพ้อง โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐรับใช้ตำแหน่งหน้าที่ข่มขู่ผู้ได้บังคับบัญชาให้หยุดทำการตรวจสอบบริษัทของเครือญาติของตน

๑. การประเมินความเสี่ยงต่อการรับสินบน

โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง	ความถี่ที่เกิดขึ้น	ระดับคะแนน
สูงมาก	มากกว่า ๒๐ รายต่อปี	๕
สูง	๑๕ - ๒๐ รายต่อปี	๔
ปานกลาง	๑๐-๑๕ รายต่อปี	๓
น้อย	๕-๑๐ รายต่อปี	๒
น้อยมาก	๑-๕ รายต่อปี	๑

ผลกระทบต่อองค์กร	ความเสียหาย	ระดับคะแนน
สูงมาก	มากกว่า ๗๐,๐๐๐ บาท	๕
สูง	๕๐,๐๐๑ - ๗๐,๐๐๐ บาท	๔
ปานกลาง	๓๐,๐๐๑ - ๕๐,๐๐๐ บาท	๓
น้อย	๑๐,๐๐๑ - ๓๐,๐๐๐ บาท	๒
น้อยมาก	น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๑

แผนผังประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment Matrix)

ผลกระทบของความเสี่ยง	สูงมาก	๕	๕	๑๐	๑๕	๒๐	๒๕
	สูง	๔	๔	๘	๑๒	๑๖	๒๐
	ปานกลาง	๓	๓	๖	๙	๑๒	๑๕
	น้อย	๒	๒	๔	๖	๘	๑๐
	น้อยมาก	๑	๑	๒	๓	๔	๕
		๑	๒	๓	๔	๕	
		น้อยมาก	น้อย	ปานกลาง	สูง	สูงมาก	

โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง

ผลการประเมินความเสี่ยง (Risk Profile)

ผลกระทบของความเสี่ยง	สูงมาก	๕	๕	๑๐	๑๕	๒๐	๒๕
	สูง	๔	๔	๘	๑๒	๑๖	๒๐
	ปานกลาง	๓	๓	๖	๙	๑๒	๑๕
	น้อย	๒	๒	๔	๖	๘	๑๐
	น้อยมาก	๑	๑	๒	๓	๔	๕
		๑	๒	๓	๔	๕	
		น้อยมาก	น้อย	ปานกลาง	สูง	สูงมาก	

โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง

การประเมินความเสี่ยงต่อการรับสินบน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

ฝ่ายทะเบียน สำนักงานเขตวังทองหลาง

1.แบบรายงานเสนอความเสี่ยงต่อการรับสินบน

กระบวนการ/โครงการ/งาน	เหตุการณ์หรือรูปแบบพฤติกรรมความเสี่ยง	สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความเสี่ยง	ชื่อหน่วยงาน
การเรียกรับผลประโยชน์จากการจัดซื้อจัดจ้าง	เจ้าหน้าที่เรียกรับสินบนจากการจัดซื้อจัดจ้างที่มีราคาแพงเกินจริง	ขาดการควบคุมและตรวจสอบ	ฝ่ายทะเบียน

2.การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงต่อการรับสินบน

โอกาส/ผลกระทบ	1	2	3	4
โอกาส (Likelihood)	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
ผลกระทบ (Impact)	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง

(นางสาวชลธิชา พวงมาลี)
เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการพิเศษ
หัวหน้าฝ่ายทะเบียน สำนักงานเขตวังทองหลาง
หัวหน้าส่วนราชการ
ผู้ประเมินความเสี่ยงต่อการรับสินบน

3.รายงานระบุประเด็นความเสี่ยงต่อการรับสินบน

ชื่อความเสี่ยง	ลำดับ ขั้นตอน	ขั้นตอนการ ดำเนินงาน	ประเด็นความเสี่ยงต่อการรับสินบน	Risk Score (L x I)			ระดับความ เสี่ยง
				Likelihood	Impact	Risk Score	
การเรียกรับผลประโยชน์จากการ จัดซื้อจัดจ้าง - การจัดซื้อจัดจ้างที่มี ราคาแพงเกินจริง	1	ขั้นตอนการจัดทำ คุณลักษณะสินค้าที่จะ จัดซื้อ	การจัดทำร่างขอบเขตงานมีความเสี่ยง การทุจริตในการกำหนดคุณลักษณะ หรือยี่ห้อของสินค้า ซึ่งเป็น กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการใช้ดุลย พินิจของเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีโอกาสในการ กำหนดสินค้าที่คุณภาพต่ำแต่ราคาสูง เพื่อเรียกรับเงินส่วนต่างจากราคาสินค้า จากร้านผู้เสนอราคาขาย	3	3	9	ปานกลาง
	2	ขั้นตอนการกำหนด ราคากลางของสินค้าที่ จะซื้อ	มีกำหนดราคาในการจัดซื้อที่สูงกว่าใน ท้องตลาด เพื่อเรียกรับเงินส่วนต่างจาก การจัดซื้อ	3	3	9	ปานกลาง
	3	ขั้นตอนการอนุมัติให้ จัดซื้อ	ผู้บังคับบัญชาไม่ได้ตรวจสอบอย่าง ละเอียด ทำให้เป็นช่องว่างให้เจ้าหน้าที่ สามารถกระทำผิดได้ เนื่องจาก ผู้บังคับบัญชาไม่ได้สอบถามรายละเอียด การสินค้าจากร้านค้าที่เสนอราคา	3	3	9	ปานกลาง

ชื่อความเสี่ยง	ลำดับ ขั้นตอน	ขั้นตอนการ ดำเนินงาน	ประเด็นความเสี่ยงต่อการรับสินบน	Risk Score (L x I)			ระดับความ เสี่ยง
				Likelihood	Impact	Risk Score	
	4	ขั้นตอนการส่งมอบ สินค้า	การส่งมอบสินค้าไม่ครบถ้วนตาม รายการที่กำหนดไว้หรือไม่ถูกต้องตรง ตามคุณลักษณะที่กำหนดไว้ เพื่อเรียก รับเงินส่วนต่างของสินค้าที่ไม่ได้ส่งมอบ	3	3	9	ปานกลาง

4.แผนบริหารจัดการความเสี่ยงต่อการรับสินบน

ขั้นตอน	ประเด็นความเสี่ยง	ระดับความ เสี่ยง	มาตรการควบคุมความเสี่ยงต่อ การรับสินบน	วิธีดำเนินการ	ระยะเวลา ดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ
1.ขั้นตอนการ จัดทำคุณลักษณะ สินค้าที่จะจัดซื้อ	การจัดทำร่างขอบเขตงานมี ความเสี่ยงการทุจริตในการ กำหนดคุณลักษณะหรือยี่ห้อ ของสินค้า ซึ่งเป็น กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับ การใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีโอกาสในการกำหนด สินค้าที่คุณภาพต่ำแต่ราคาสูง เพื่อเรียกรับเงินส่วนต่างจาก ราคาสินค้าจากร้านผู้เสนอ	ปานกลาง	1.ใช้มาตรฐานสินค้าจาก กรมบัญชีกลางที่กำหนดไว้ในกรณี ที่มีการกำหนด 2.ไม่กำหนดคุณลักษณะหรือ ยี่ห้อในลักษณะเฉพาะเจาะจง แต่ให้กำหนดลักษณะเป็นการ ทั่วไป ในกรณีที่กรมบัญชีกลาง ไม่ได้กำหนด	หากสินค้าที่จะจัดซื้อมีคุณลักษณะ ที่กรมบัญชีกลางกำหนดไว้ ให้ใช้ คุณลักษณะสินค้าตามที่ กรมบัญชีกลางกำหนดไว้แล้ว เท่านั้น	ต.ค. 66 - มี.ค. 67	-	ฝ่ายทะเบียน

ขั้นตอน	ประเด็นความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	มาตรการควบคุมความเสี่ยงต่อการรับสินบน	วิธีดำเนินการ	ระยะเวลาดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ
	ราคาขาย						
2.ขั้นตอนการกำหนดราคากลางของสินค้าที่จะซื้อ	มีกำหนดราคาในการจัดซื้อที่สูงกว่าในท้องตลาด เพื่อเรียกรับเงินส่วนต่างจากการจัดซื้อ	ปานกลาง	1.ใช้ราคากลางจากกรมบัญชีกลาง 2. มีหลักฐานหรือเอกสารที่ระบุว่าการสืบราคาจากท้องตลาด	หากสินค้าที่จะจัดซื้อ มีราคามาตรฐานที่กรมบัญชีกลางกำหนดไว้ ให้ใช้ราคาตามที่กรมบัญชีกลางกำหนดไว้แล้วเท่านั้น	ต.ค. 66 - มี.ค. 67	-	ฝ่ายทะเบียน
3.ขั้นตอนการอนุมัติให้จัดซื้อ	ผู้บังคับบัญชาไม่ได้ตรวจสอบอย่างละเอียด ทำให้เป็นช่องว่างให้เจ้าหน้าที่สามารถกระทำผิดได้ เนื่องจากผู้บังคับบัญชาไม่ได้สอบถามรายละเอียดการสินค้าจากร้านค้าที่เสนอราคา	ปานกลาง	ผู้บังคับบัญชาต้องตรวจสอบเอกสารทุกครั้งก่อนดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง	ผู้บังคับบัญชาต้องเป็นผู้ลงนามในเอกสารจัดซื้อด้วยตัวเองเท่านั้น ไม่มีการมอบอำนาจให้ผู้อื่นดำเนินการแทน	ต.ค. 66 - มี.ค. 67	-	ฝ่ายทะเบียน
4.ขั้นตอนการส่งมอบสินค้า	การส่งของไม่ครบถ้วนตามรายการที่กำหนดไว้หรือไม่ถูกต้องตรงตามคุณลักษณะที่กำหนดไว้ เพื่อเรียกรับเงินส่วนต่างขอ:สินค้าที่ไม่ได้ส่งมอบ	ปานกลาง	ต้องมีรูปถ่ายประกอบการส่งมอบสินค้า	ต้องมีรูปสินค้าประกอบการเบิกจ่ายทุกรายการที่จัดซื้อในแต่ละครั้ง เพื่อเป็นหลักฐานการส่งมอบ	ต.ค. 66 - มี.ค. 67	-	ฝ่ายทะเบียน